

podučevanja večkrat popotoval v vse vinogradne kraje Notranjskega in Dolenjskega, pri čemer je posebno gledal na to, da se ustanove kmetijske podružnice, trtnice in vzgledni vinogradi, ali pa da se isti razširijo. (Št. 1201, 7559, 7692, 7723, 8590, 8637, 9716, 11713, 12724 leta 1896)

VI. Deželna pepinijera v Ljubljani.

Na prošnjo deželnega odbora poslalo je c. kr. poljedelsko ministerstvo brezplačno 170.000 ameriških ključev in bilf (št. 7323 l. 1895, 2227 l. 1896); od teh je deželni odbor večje število razdelil med posamezne vinogradnike in trtnice.

Leta 1896. cepilo se je v pepinijeri 126000 trt, in sicer 8000 na bilfe in 46000 na ključe. Zaradi pomanjkanja bilf cepilo se je na ključe; cepilo pa se je na Riparijo portalis, Riparijo souvage in Solonis, za cepiče pa se je uporabljalo 13 raznih vrst. S cepljenjem pričelo se je meseca aprila ter so delo izvrševali večinoma mladoletni prisiljenci, vlaganje v trtnico pa odrasli prisiljenci. Razun 126000 cepljenih trt vložilo se je še 125600 ključev in slabih bilf in pa 10000 potaknencev, ki se bodo cepili prihodnje leto. (Št. 7559 l. 1896)

V svrhu praktičnega izvežbanja v cepljenji trt podpiral je deželni odbor štiri mladenče iz črnomaljskega in krškega okraja; izmed teh so trije delali v pepinijeri od 1. aprila do 31. novembra. Stroški za delo, katero se je 1896. leta izvršilo v pepinijeri, potem za najemščino, za naročene trte, mezde itd., znašali so 3462 gld. 16 kr., izkupilo za pridelane, požlahtnene trte znašalo bo približno 1379 gld. (Št. 12881 l. 1896.)

V svrhu pridelovanja večjega števila ameriških bilf vzela se je v najem v bližini pepinijere na v to svrhu popolnem pripravnih Codellijevih zemljiščih vinograd za pridelovanje ključev v obsegu 143 ha. Vse zemljišče prekopalo se je spomladi ter zasadilo z bilfami Riparije portalis in Rupestris montikola. Bilfe trte Rupestris montikola pridelale so se v deželni pepinijeri, Riparija portalis pa se je naročila pri J. Malusu na Bizeljskem in pri R. Wibmerju v Ptuju. Korenjaki so prav dobro poganjali ter se je pridelalo uže več sto ključev; tekočega leta sme se računati na več tisoč močnih ključev. Da bode trsje hitreje dozorelo, gnojilo se bo s salpetrom.

Od 126.000 v deželni pepinijeri izvršenih požlahtnitev prišlo se jih je 70.000, to je približno 55 %, vendar pa je vsega skupaj le 30300 popolnoma dobrih požlahtnitev odločenih za oddajo; izmed teh se jih je oddalo 7920 po normalni ceni 8 gld., za vsakih sto, 18.625 proti nižani ceni 4 gld. za sto, 3660 pa brezplačno. Oglasilo pa se je pri deželnem odboru 547 vinogradnikov za 166160 cepljenih trt, in sicer za 32550 kosov po 8 kr., za 118710 kosov po 4 kr. in za 14900 kosov brezplačno. Razdelitev izvršila se je po razmeri množine, katero so zahtevali posamezni prosilci. (Štev. 8685 l. 1896.)

Koncem poročila bodi še omenjeno, da je deželni odbor po nasvetu potovalnega učitelja naročil 50 mehov

in 600 kg žvepla ter iste brezplačno prepustil posameznim kmetijskim podružnicam in občinam v svrhu zatiranja grojzdne plesnobe. (Št. 3957 l. 1896) Potovalni učitelj pa je v svojih predavanjih podučeval vinorejce, kako naj rabijo te mehove. Dalje je potovalni učitelj spisal tudi 60 strani obsežno knjižico z 28 podobami pod naslovom: „Najhitrejša in najcenejša obnovitev uničenih vinogradov“, katero je založila c. kr. kmetijska družba dogovorno z deželnim odborom. Od te knjižice prodalo se je 1000 natisov, drugih 1000 natisov pa se je brezplačno razdelilo kmetijskim podružnicam in županstvu.

Z zadoščenjem se sme poudarjati, da se novi nasadi v deželi od leta do leta množe. V prvi vrsti pospešujejo take nasade brezobrestna posojila in pa cenena in brezplačna oddaja trt. Mnogo vinogradnikov pridelalo je v obnovljenih vinogradih vino uže pretečeno leto, taki uspehi pa spodbujajo na delo tudi tiste vinorejce, ki ameriški trti niso nič zaupali.

V. Podpore za uzorne vinograde in revnim vinogradnikom.

Iz kredita, dovoljenega za podpore uzornim vinogradom, dovolil je deželni odbor kmetijskim podružnicam in občinam 685 gld., in sicer: Novo mesto 200 gld., Čatež 100 gld., Košana 100 gld., Vipava 50 gld., Radče 75 gld., Erzelj 100 gld., Metlika 60 gld.

Revnim vinogradnikom dovoljevale so se podpore v zneskih od 8 do 20 gld. v skupnem znesku 815 gld., ter je c. kr. deželna vlada, kakor prejšnja leta, polovico prevzela na državni zaklad. (Št. 540, 12082 l. 1896.)

VI. Brezobrestna posojila vinogradnikom.

Revnim vinogradnikom, kateri so vsled trtne uši prišli v stiske, naukazala je c. kr. deželna vlada dogovorno z deželnim odborom pri dotičnih c. kr. davčnih uradih 22762 gld. brezobrestnih posojil iz deželnega zaklada, in sicer iz kredita, kar ga je ostalo še iz 1895. l. znesek 2762 gld., ter ves za 1896. leto dovoljeni kredit v znesku 20.000 gld. Od te svete odpade na 26 posestnikov v postojinskem okraji 2435 gld., na 72 posestnikov v okraji črnomaljskem 5425 gld., na 184 posestnikov v okraji krškem 14.682 gld. in na 4 posestnike v novomeškem okraji 220 gld.

Poučni in zabavni del.

Pomen čistosti zraka.

Zrak obstoji iz kislika, dušika, argona, ogljikove kisline in sledov amonjaka. Argon je plin, ki kemično nikakor ne upliva in se zatorej zanj do novejšega časa ni vedelo, zmešaval se je z dušikom. Kislik je človeku potreben za dihanje. On spreminja že obrabljeno kri, ki se vrača črnkasti zopet k srcu in v pluća, zopet v svežo in rudečo. Brez kislika bi torej ne mogli živeti. Ljudje, ki žive v prostorih, v katerih ni dovolj kislika so na

vadno blede in bolehn. Pri vsakem dihanju se zmešajo zračni plini s plini, katera pripelja sprideno kri. Kislik vzame kri sabo, odda pa ogljikovo kislino in zatorej več ogljikove kisline udihamo, nego izdihamo. Dognano je, da pri vsakem dihu zrak odda krvi 5 % kislika, a zato dobi 4 % ogljikove kisline. Zrak katerega izdihnemo ima torej manje kislika, a več ogljikove kisline. Od imenovanega izmenjanja plinov je odvisno redno delovanje naših telesnih organov, torej tudi naše zdravje. Brez te redne premene plinov ni mogoče dihanje in preneha se redno življenje. To izmenjevanje more popolnoma ali pa tudi le deloma prenehati, potem, v koliko se je premenila sestava zraka, v katerem živimo. Zrak naših stanovanj se največ s tem spridi, da se nabere v njem prevelika množina ogljikove kisline, čemur je povod v prvi vrsti dihanje ljudij v njih stanujočih. Če se nabere toliko ogljikove kisline v stanovanju, da se menjavanje plina v krvi ne more več redno vršiti, otrpne delovanje telesnih organov in življenje ugasne, če to dalje traje. Če se iz kakega uzroka v kakem prostoru nakrat nabere preveč ogljikove kisline, tudi življenje lahko nakrat preneha. Skušnja uči, če je v zraku toliko ogljikove kisline, kakor v krvi, da je preminjevanje plinov nemogoče.

Zrak v naših stanovanjih se največ sprija s tem, da se v njih nabira preveč ogljikove kisline, to se zgodi tem pogosteje, čim več ljudij je v kaki sobi in čim manjša je soba.

Kako škodljiv je sprijen zrak, se je pač vsakdo že sam prepričal. Če je dolgo v prostoru, kjer je mnogo ljudij, kakor v gledališču, mu je glava težka in ga začinja boleti, omotica ga nadleguje, težko diše, truden postaje. Ko prideš na sveži zrak, da se zopet začne redno menjavanje zraka, pa vse te težave izginejo.

Da pa ljudje le morejo bivati v tacihi tesnih prostorih, to pa prihaja od tod, da se človek privadi. Vsled tega se nakrat ne opaža več vpliva slabega zraka, temveč le polagoma, a v poslednjem slučaju pa niti ne ve, kaj je povod oslavljenju.

Ljudje, ki redno bivajo v tesnih prostorih, vedno dišejo sprijeni zrak, ne da bi kaj opazili, dasi duši tak zrak koga družega, ki vstopi v sobo. Pri človeku, ki biva v slabem zraku, oslabi vse telesno delovanje, zato pa zanj zadostuje zrak, ki bi popolnoma zdravemu človeku več ne zadoščal. Ravno tako kakor hladnokrvne živali še žive v zraku, v katerem vročekrvne živeti ne morejo, ker je nje življenje počasneje.

Misliti pa ne smemo, da za tako privajene ljudi zrak ni več škodljiv. Oslabljenje delovanja telesnih organov polagoma podkopuje zdravje in navadno taki ljudje prezgodaj umirajo.

Škodljivo ni le, če je preveč ljudij v sobi, temveč tudi preveč hišne oprave, preprog in sploh stvari, ki izožujejo prostor, ni priporočati imeti po sobah.

Štatistika po mestih jasno dokazuje, da ljudje v malih stanovanjih mnogo hitreje mrjo, kakor v velikih. V Dublinu umrje v delavskih delih mesta po 24 ljudij

na tisoč na leto, dočim jih v boljših delih mesta pa samo 17. V dublinski odgojnici je umrlo prvih 14 dnij nad 300 otrok od 7500 rojenih. Ko so pa napravili nove ventilacije (prevetrovanje), je pa število smrtnih slučajev pomanjšalo se na 280. Sploh se opaža, da otroci do petega leta v nezdravih stanovanjih močno mrjo.

Poučni in zabavni drobiž.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Urejuje in izdaja Anton Kosi, učitelj v Središči, VI. zvezek, cena 15. kr. Tudi ta zvezek, kakor vsi prejšni, ima mnogo lepega in podučljivega in bi bilo le želeto, da se močno razširi na korist naše mile mladine slovenske.

Koliko je jedna milijarda v zlatu? Koliko je jedna milijarda (1000 milijonov) naj pove naslednje: Ako si mislimo jedno milijardo goldinarjev skovano ali ulito iz čistega zlata, tehtal bi ta kos zlata 322.850 kg ter bi obsegal 16 kubičnih metrov in 750 decimetrov. Če bi se hotelo to maso vzdigniti, treba bi bilo za to 6000 krepkih mož. Iz tega zlata bi bilo nadalje mogoče potegniti $\frac{3}{4}$ milimetra debelo žico in ž njo oviti vso zemljo okrog ekvatorja. Da bi se prevedla ena milijarda v zlatu po železnici, trebalo bi 64 vagonov, od katerih vsaki zamore nesti 5000 kg. Če bi kdo imel eno milijardo, nakovano na samih cekinih, in ako bi zložil te cekine po vrsti jednega poleg drugega, dobil bi 1050 km dolgo vrsto.

Kako močna je španska vojska? Vojno ministerstvo špansko je ravno objavilo statistiko o številu sedanje španske vojske. Skupna vojska šteje 358.108 mož z 19.542 častniki in sestoji iz 269 bataljonov pešcev, 158 švadronov konjice in z 90 baterij. Največji del čet je na Kubi, namreč 183.571 mož s 6701 častnikom. Na Filipinskih otokih je 42.022 mož s 1234 častniki in na Puerto-Rico je 6415 mož z 254 častniki. Število čet, ki so doma in v afričanskih kolonijah znaša 126 000 mož z 11.353 častniki. V to število je všteta tudi žandamerija z 15 000 možmi in 820 častniki ter carinski vojaki z 11.000 možmi in 649 častniki. Število konj znaša 39.786, od teh jih je doma 20.000 in na Kubi 18.861.

Novice.

-- Nadvojvoda Ludovik Viktor v Ljubljani. Nj. c. in kr. visokost svitli gosp. nadvojvoda Ludovik Viktor, brat presvitlega cesarja, osrečil je dne 6. aprila stolno mesto Ljubljano, da si ogleda naprave in priprave „Rudečega križa“. Sviti gosp. nadvojvoda je došel iz Celovca v spremstvu višjega dvornika izm. barona pl. Wimpfen-a ob 11. uri 25 minut v Ljubljano. Na južnem kolodvoru sta sprejela Nj. c. in kr. visokost deželni predsednik baron Hein in štacijski poveljnik generalmajor Höchsmann. Po najudanejem pozdravu odpeljal se je nadvojvoda z deželnim predsednikom v poslopje deželnega predsedstva. Na to je Nj. c. in kr. visokost blagovolil vsprejeti v avdijenciji odbor patriotskega pomočnega društva in gospejnega društva „Rudečega križa“. Gospejno pomočno društvo Rudečega križa so zastopale predsednica gospa Schifferer, podpredsednica baronica Hein in Flora Rudesch, potem gospe Antonija Kosler, pl. Schöppl, Hübschmann in gospica Seunig. Deželno pomočno društvo „Rudečega križa“ so zastopali: Ces. svetnik Iv. Murnik, I. podpredsednik, Ferdinand Mahr, Gabriel Piccoli, dr. Jos. Stare, dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, dr. Emil Bock, veteranski stotnik Cik, kanonik Zamejic, Peter Grasselli, Albin Ahčin, stotnik v p. Hübschmann, predsednik trgovske in obrtniške zbornice Iv. Perdan. Dalje so bili navzoči